

Віталій Валерійович ЛАЗОРЕНКО

аспірант,
кафедра економічної кібернетики,
Київський національний торговельно-економічний університет
E-mail: lazorenko1993@gmail.com

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Лазоренко, В. В. Інформаційні технології оцінки фінансової стійкості підприємства [Текст] / Віталій Валерійович Лазоренко // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: О. В. Ярошук (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2017. – Том 27. – № 2. – С. 156-161. – ISSN 1993-0259.

Анотація

У статті досліджено сучасні інформаційні технології та здійснено аналіз програмних продуктів для оцінки фінансової стійкості підприємства. Для дослідження нинішнього економічного становища є численні розробки аналізу та прогнозу діяльності неплатоспроможних підприємств, що дає можливість встановити наявність сумнівів у продовженні діяльності підприємств, тобто виявити й оцінити ознаки імовірності банкрутства, неплатоспроможних підприємств.

Вирішення завдань встановлення фінансової стійкості підприємства вимагає розробки власної політики управління фінансовими ресурсами. А тому актуальності набуває питання запобігання банкрутству та забезпечення стійкого фінансового стану як основної передумови зростання конкурентоспроможності підприємств.

Значна увага до питання оцінки фінансової стійкості підприємства зумовлена тим, що погіршення фінансового стану певного суб'єкта господарювання призводить до порушення фінансової рівноваги. Від проведення оцінки фінансової стійкості підприємства залежить гарантія платоспроможності, рівновага між власними та залученими засобами, довіра кредиторів і інвесторів та рівень залежності від них.

Ключові слова: фінансова стійкість; програмне забезпечення; аналіз фінансового стану; інформаційні технології.

Vitaliy Valeriyovych LAZORENKO

PhD Student,
Department of Economic Cybernetics,
Kyiv National University of Trade and Economics
E-mail: lazorenko1993@gmail.com

**INFORMATION TECHNOLOGIES
OF THE ENTERPRISE FINANCIAL STABILITY ASSESSMENT**

Abstract

The article investigates modern information technologies and analyzes software products to assess the financial sustainability of the enterprise. To study the current economic situation, there are numerous developments in the analysis and forecast of insolvent enterprises, which makes it possible to identify doubts about continued operations of enterprises, that is, to identify and assess signs of bankruptcy probability, insolvent enterprises.

Solving the tasks of establishing a company's financial sustainability requires developing its own financial resources management policy. Therefore, the issue of preventing bankruptcy and ensuring a stable financial state as a prerequisite for increasing the competitiveness of enterprises is becoming actual.

Considerable attention to the issue of assessing the financial sustainability of an enterprise is due to the fact that the deterioration of the financial state of a particular entity leads to a disturbance of financial equilibrium. The assessment of the financial sustainability of an enterprise depends on the solvency guarantee, the balance between own and borrowed funds, the credibility of creditors and investors, and the level of dependence on them.

Keywords: financial stability; software; financial analysis; information technologies.

Вступ

Підприємства сьогодні вимагають найновіших методів управління. Оцінка їх діяльності полягає в наявності об'єктивної інформації про структуру й ефективність використання активів та ресурсів, персоналу підприємства, фінансовий стан, результати господарювання. Застосування комп'ютерних технологій підвищує результативність фінансового аналізу. Це досягається за рахунок різних факторів: зменшення часу на проведення аналізу, можливостей використання всієї інформації про фінансову діяльність підприємства, застосування в аналізі методів моделювання та оптимізації.

Упровадження інформаційних технологій для проведення аналізу фінансового стану та оцінки фінансової стійкості надзвичайно важливі для стабільної роботи сучасного підприємства.

Застосування програмного забезпечення на підприємствах дозволяє:

- аналіз впливу на досліджуваний об'єкт широкого круга внутрішніх і зовнішніх чинників;
- підвищення достовірності і надійності отриманих результатів фінансового аналізу;
- створення можливостей для проведення комплексних досліджень для аналізу фінансової діяльності підприємства, що полегшує роботу із проведення фінансового аналізу підприємства та оцінки фінансової стійкості;
- підвищення системності фінансового аналізу, що обумовлене необхідністю чіткого визначення і формалізації аналітичних завдань при їх розв'язанні в автоматичному режимі [1].

Питанням упровадження інформаційних технологій для фінансового аналізу діяльності підприємств присвячені дослідження М. І. Баканова, Ф. Ф. Бутинця, Н. В. Єрьоміна, С. В. Івахненкова, І. Д. Лазаришиної, В. Б. Лібермана, Л. М. Кіндрацької, В. Ковальова, Є. В. Мниха, О. В. Олійника, В. Палія, А. Н. Романова, Н. Русака, В. К. Савчука, В. Ф. Ситника, Г. Н. Соколової, М. Г. Чумаченка, А. Д. Шеремета, що розробили методики розрахунку і аналізу показників з вибраним видом школи фінансового аналізу.

Мета статті

Метою роботи є проведення порівняльних характеристик найбільш поширених для оцінки фінансового стану підприємства програмних продуктів та дослідження їх можливостей.

Для досягнення мети необхідно провести детальний огляд програмних продуктів для проведення фінансового аналізу діяльності підприємства та порівняльну характеристику програмних продуктів.

Виклад основного матеріалу дослідження

Однією з важливих умов розвитку бізнесу є безперервний аналіз його фінансової діяльності. Аналіз діяльності підприємства передбачає розрахунок показників, які відображають процес формування і використання його фінансових ресурсів, що є джерелом показників для проведення оцінки фінансової стійкості підприємства. Цілями фінансового аналізу є: виявлення змін показників фінансового стану; визначення факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства; оцінка кількісних та якісних показників фінансового стану; оцінка поточної діяльності підприємства; визначення тенденцій зміни господарської діяльності підприємства.

Дослідження фахових джерел дало можливість прийти до висновку, що аналіз фінансової діяльності здійснюється на підставі оцінки та розрахунку показників, що характеризують: наявність і розміщення капіталу, ефективність та інтенсивність його використання; оптимальність структури пасивів; фінансову незалежність і ступінь фінансового ризику; оптимальність структури активів і ступінь виробничого ризику; оптимальність структури джерел формування оборотних активів; платоспроможність та інвестиційну привабливість; ризик банкрутства (неспроможності); запас фінансової стійкості [2; 3; 4].

Програмні продукти для аналізу фінансової діяльності, які представлені на ринку, зробили значний внесок у полегшення здійснення аналітичної роботи, пов'язаної із розрахунком фінансових коефіцієнтів, що дає змогу отримати додатковий час для інтерпретації результатів аналізу ситуації, в якій знаходиться підприємство. Однак недоліком таких програм є їхня висока вартість.

Присутність аналітичних комп'ютерних програм на ринку не знімає потреби у формуванні конкретних вимог до розробників програмного забезпечення з аналізу фінансової діяльності, яке б відповідало принципам системності, комплексності, оперативності та динамічності. Складність вирішення проблем аналізу господарської діяльності в комп'ютерному середовищі визначена різноманітністю його видів і завдань, особливостями її організаційно-методичного забезпечення, тому необхідно визначити основні функціональні можливості програмних продуктів для аналізу діяльності підприємства [7].

Застосування комп'ютерних технологій підвищує результативність фінансового аналізу. Це досягається за рахунок скорочення термінів його проведення, можливостей використання великої

кількості інформації про фінансово-господарську діяльність, скорочення помилок при розрахунках, використання методів моделювання та оптимізації, практично нездійснених вручну і традиційними методами.

Фінансовий аналіз у комп'ютерному середовищі став невід'ємною частиною професії економіста, бухгалтера, фінансиста. Нині існують такі програми, за допомогою яких можна не лише постійно інформувати менеджмент компанії про її роботу, а й ухвалювати ефективні управлінські рішення [6].

На сьогодні на ринку комп'ютерних програм є універсальні аналітичні програми і спеціальні, що використовуються в окремих галузях економіки. Більшість користувачів віддають перевагу універсальним комп'ютерним програмам унаслідок їх достатньо легкої настройки і адаптації до особливостей бухгалтерського обліку в різних галузях. Яскравими представниками таких програмних продуктів є «ІНЕК-АФСР», «Audit Expert», «БЕСТ-Ф». Серед спеціальних аналітичних програм досить відомими є «ІНЕК-аналітик», «ІНЕК-інвестор», «Project Expert», які дозволяють здійснити розробку бізнес-планів та інвестиційних проектів, а також провести оцінку їх економічної ефективності. Порівняльна характеристика деяких програмних продуктів наведена в таблиці 1. Їх функціональні можливості згруповано в таблиці 2.

Значні переваги серед програм, які використовуються у фінансовому аналізі, мають ті інформаційні системи, які дозволяють користувачеві змінювати алгоритми розрахунку показників і навіть створювати власні методики зі своїм набором розрахункових індикаторів. Це значно розширює рамки використання системи, але, з погляду розробників, значно ускладнює створення системи і, отже, підвищує її вартість [5, с. 311-314].

Таблиця 1. Порівняльні характеристики аналітичних можливостей програмних продуктів

Програма / характеристики	«ІНЕК-Аналітик»	«Audit Expert»	«Альт-Фінанси»	«Excel Financial Analysis»	«Фінансовий аналіз + Оцінка бізнесу»
Можливість експорту з 1С	+	+	-	+	+
Можливість побудови графіків і діаграм	+	+		+	+
Розрахунок фінансових коефіцієнтів	+	+	+	+	+
Можливість використання інтегральних методик	+	+	+		+
Вимога наявності на комп'ютері Microsoft Office			+	+	
Можливість створення власних методик для аналізу	+	+			
Можливість виведення даних англійською мовою		+	+		+
Наявність довідкових матеріалів для роботи з програмою	+	+			+
Можливість завантажити з Інтернет-сайту програми демоверсію	+	+	+	+	+

**За даними [6].*

На основі аналізу, виконаного за даними таблиці, можна виокремити програми «ІНЕК-Аналітик» і «Audit Expert». Ці програми є досить відомими. Окрім розрахунку коефіцієнтів і побудови графіків, містять велику кількість модулів для аналізу фінансового стану, прогнозування банкрутства, можливості залучення кредитів. Але слід зауважити, що можливість придбати ці програмні продукти мають тільки великі організації, для яких їх ціна є прийнятною.

Для менших організацій можна порекомендувати програми «Фінансовий аналіз + Оцінка бізнесу» і «Excel Financial Analysis». Хоча знову слід зазначити, що сьогодні є величезна кількість подібних програмних комплексів, так що організація сама повинна обрати найбільш оптимальний програмний продукт.

Таблиця 2. Функціональні можливості зарубіжних комп'ютерних програм для аналізу господарської діяльності

Компанія-розробник	Назва програмного продукту	Функціональне призначення
SAS, США	«Marketing Optimization»	Автоматизація зовнішніх факторів аналізу
ABC Technologies Inc., США	«Oros Analytics»	Обробка даних, що надходять з ERP- і CRM-систем та їхня консолідація. Прийняття тактичних і стратегічних рішень на основі узагальненої моделі
Alcar Group Inc., США	«Alcar Strategic Financial Planning System»	Фінансова модель, що редагується, для кожного підрозділу компанії і дочірніх компаній. Консолідація фінансової інформації (стандартизовані дані). Прийняття тактичних і стратегічних рішень на основі узагальненої моделі
Business Resource Software Inc., США	«Alcar Strategic Financial Planning System»	Фінансова модель, що редагується, для кожного підрозділу компанії і дочірніх компаній. Консолідація фінансової інформації. Прийняття тактичних і стратегічних рішень на основі узагальненої моделі
Business Resource Software Inc., США	«Business Insight»	Автоматизований аналіз діяльності підприємства і його позиції на ринку
Decisive Tools, LLC, США	«iDecide 2000»	Побудова імітаційних моделей процесів у вигляді діаграм. Аналіз ризиків прийняття рішень із використанням методу Монте-Карло
Essential Software, США	«Advanced Financial Statement Analysis»	Аналіз фінансової звітності з можливістю побудови фінансових прогнозів

**За даними [8; 9].*

Проведено дослідження функціональних можливостей українських та російських комп'ютерних програм для аналізу господарської діяльності [9; 10].

«ІНЕК – Аналітик» передбачає:

- горизонтальний і вертикальний аналіз пасивів і активів аналітичного балансу;
- показники прибутків і збитків;
- показники припливу і відтоку грошових коштів;
- показники ефективності, що характеризують рентабельність діяльності і прибутковість вкладень;
- показники платоспроможності;
- показники фінансової стійкості;
- показники ринкової оцінки підприємства;
- визначення темпів зміни цін на продукцію, послуги, товари та основні види матеріальних ресурсів і витрат;
- аналіз ефективності виробництва;
- динаміка структури собівартості, виручки, витрат обігу;
- рух продукції, ресурсів і товарів на складі;
- надходження і витрачання грошових коштів;
- точка беззбитковості і запас фінансової міцності підприємства;
- факторний аналіз динаміки прибутку;
- ефективність роботи адміністративно-управлінського персоналу підприємства і динаміка продуктивності праці персоналу;
- ефективність використання матеріально-сировинних і паливно-енергетичних ресурсів;
- розподіл непрямих витрат пропорційно прямим витратам на заробітну плату, прямим матеріальним витратам, усім прямим витратам, виручки від реалізації або обсягам виробленої продукції.

Audit Expert передбачає:

- виконання експрес-аналізу фінансового стану – у стислі терміни обрахувати на підставі поданих форм № 1 і № 2 стандартні показники ліквідності, фінансової стійкості, рентабельності діяльності та ділової активності;
- проведення горизонтального (динамічного), вертикального (структурного), а також трендового аналізу фінансових даних; оцінювання ризиків втрати ліквідності, банкрутства шляхом аналізу структури балансу, якості активів як свого підприємства;
- проведення аналізу беззбитковості і факторного аналізу рентабельності власного капіталу;
- оцінювання кредитоспроможності;

-
- проведення регламентованого аналізу відповідно до нормативних актів контролюючих відомств;
 - здійснення поглибленого аналізу на основі даних синтетичних рахунків з оборотно-сальдової відомості;
 - визначення можливих варіантів подальшого розвитку підприємства шляхом складання матриці фінансових стратегій;
 - розробку власної методики аналізу.
 - «Project Expert» передбачає:
 - оцінку зміни фінансових показників проекту залежно від зміни рівня інфляції, ставок податків, витрат на персонал, величини збуту й інших вихідних даних проекту;
 - дослідження чутливості показників ефективності до зміни ставки дисконтування, що дає змогу визначити стійкість проекту до коливань кон'юнктури фінансового ринку і можливих змін макроекономічних умов діяльності;
 - аналіз взаємозв'язків між витратами і доходами за різних обсягів виробництва, визначення точки беззбитковості для кожного виду продукції в будь-якому розрахунковому періоді і розрахунок обсягу продажу, що покриває всі витрати на його виробництво і реалізацію;
 - визначення запасу фінансової міцності й оцінювання впливу обраної структури витрат на прибуток – розрахунок операційного важеля.

Висновки та перспективи подальших розвідок

У результаті дослідження доведено, що ефективно і швидко провести фінансовий аналіз можна за умови проектування його на базі сучасних інформаційних систем. Це вимагає коректної постановки завдань, ретельного з'ясування технічних умов їх реалізації та зваженості у виборі відповідного апаратного та програмного забезпечення. Комп'ютеризація аналізу господарської діяльності на основі сучасних програмних продуктів або стандартної програми «Excel» допоможе отримати аналітикам ширше коло можливостей, а саме: надання інформації щодо фінансових результатів діяльності підприємства у табличній і графічній формах; коригування методики розрахунків і форм відображення кінцевого результату; підвищення системності аналізу, що зумовлено необхідністю чіткого визначення і формалізації аналітичних завдань під час їх вирішення в автоматичному режимі.

Також аналіз порівняльних характеристик найбільш поширених на ринку систем автоматизації фінансового аналізу показав наступне: оперативність отримуваних у процесі економічного аналізу даних для поточного і стратегічного управління і можливість керівництва своєчасно реагувати на погіршення фінансового стану підприємства знаходяться в прямій залежності від наявності сучасних інформаційних технологій для проведення фінансового аналізу на підприємстві. Найбільш ефективною організаційною формою проведення економічного аналізу в умовах комп'ютеризації є створення автоматизованих робочих місць аналітиків.

Таким чином, правильна організація облікової системи і впровадження системи стратегічного обліку власності як нового, перспективного напрямку у всіх країнах з ринковою економікою, зокрема в Україні, виступає як гарантія ефективної і стабільної роботи підприємства.

Список літератури

1. Куперштейн, В. И. Современные информационные технологии в делопроизводстве и управлении / В. И. Куперштейн. – СПб.: БХВ – Санкт-Петербург, 1999. – 256 с.
2. Москаленко, В. П. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства як основа діагностики його банкрутства / В. П. Москаленко, О. Л. Пластун // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 6. – С. 180-192.
3. Олійник, О. В. Розвиток економічного аналізу в умовах інституційних змін: [монографія] / О. В. Олійник. – Житомир: ЖДТУ, 2008. – 653 с.
4. Терещенко, О. О. Діагностика фінансового стану підприємства: [монографія] / О. О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2008. – С. 268.
5. Соколова, Г. Н. Информационные технологии экономического анализа / Г. Н. Соколова. – М.: ЛТД, 2002. – 560 с.
6. Казакова, Н. А. Финансовый анализ: учебник и практикум для бакалавриата и магистратуры / Н. А. Казакова. — М.: Издательство Юрайт, 2014. — 539 с.
7. Заросило, А. П. Сучасні інформаційні технології для аналізу господарської діяльності підприємств / А. П. Заросило // Економічний вісник-2016. – № 4-2(04). – С. 82-86.
8. Колберг, К. Бизнес-анализ с помощью Project Expert / К. Колберг; пер. с англ.; 2-е изд. – М.: Вильямс, 2008. – 448 с.
9. Романов, А. Н. Компьютеризация аудиторской деятельности: [учебное пособие для вузов] / А. Н. Романов, Б. Е. Одинцов. – М.: Аудит; ЮНИТИ, 1996. – 270 с.
10. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.inec.ru>.

References

1. Kupershteyn, V. Y. (1999). *Sovremennye informatsionnye tekhnologii v deloproizvodstve i upravlenii*. SPb.: BKhV – Sankt-Peterburh.
2. Moskalenko, V. P. & Plastun, O. L. (2009). Kompleksna otsinka finansovoho stanu pidpryyemstva yak osnova diahnostryky yoho bankrutstva. *Aktual'ni problemy ekonomiky*, 6, 180-192.
3. Oliynyk, O. V. (2008). *Rozvytok ekonomichnoho analizu v umovakh instytutsiynykh zmin*. Zhytomyr: ZhDTU.
4. Tereshchenko, O. O. (2008). *Diahnostryka finansovoho stanu pidpryyemstva*. Kyiv: KNEU.
5. Sokolova, H. N. (2002). *Informatsionnye tekhnologii ekonomicheskoho analiza*. Moscow: LTD.
6. Kazakova, N. A. (2014). *Finansovyy analiz*. Moscow: Yurayt.
7. Zarosylo, A. P. (2016). Suchasni informatsiyni tekhnolohiyi dlya analizu hospodars'koyi diyal'nosti pidpryyemstv. *Ekonomichnyy visnyk*, 2(04), 82-86.
8. Kolberh, K. (2008). *Biznes-analiz s pomoshch'yu Project Expert*. Moscow: Vyl'yams.
9. Romanov, A. N. & Odyntsov, B. E. (1996). *Komp'yuteryzatsyya audytorskoy deyatel'nosti*. Moscow: Audit; YuNITI.
10. (2017). Retrieved from: <http://www.inec.ru>.

Стаття надійшла до редакції 25.05.2017 р.